

MINIMUL DE TRAI DECENT. CORESPONDENȚĂ CU UN CITITOR

ADINA MIHĂILESCU

La data de 6 ianuarie 2005, prin Academia Română, domnul Gheorghe Onofrei din localitatea Botoșani a trimis o scrisoare adresată Institutului de Cercetare a Calității Vieții, prin care dumnealui dorea să se informeze asupra nivelului de trai decent din România. Adăugând și numeroase lecturi de specialitate parcurse până atunci, precum și unele aprecieri personale, pe care noi le-am considerat interesante și corecte, le vom prezenta, în cele ce urmează.

PRIMA SCRISOARE, SPICUIRI

Articolul 47 din Constituția României, al. (1), statutează că:

„Statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor **un nivel de trai decent**”.

La fel, în art.135, al.(2), f), că „Statul trebuie să asigure crearea condițiilor necesare pentru **creșterea calității vieții**”.

Problema este (și este o problemă!) **ce și cât** înseamnă **NIVELUL DE TRAI DECENT**. Acest „nivel” trebuie cumva cuantificat, trebuie să aibă un corespondent valoric, concret, în lei, în Euro. UNCTAD estimează nivelul de sărăcie la un venit de mai puțin de 2 dolari/zi și de sărăcie extremă cu mai puțin de 1 dolar/zi.

Într-un interviu luat de Robert Turcescu (*Evenimentul zilei*/1. 12. 2002) lui Alin Teodorescu, pe atunci director al IMAS, acesta din urmă afirma că unei familii cu un copil la școală (3 persoane), îi erau necesari, pentru un trai decent, **500 de Euro lunar**: cum pe 2. 12. 2002 un Euro valora 33 346 lei, rezultând că pentru o persoană, **necesarul** acesta era de aproximativ **5,5 milioane lei lunar**; probabil că pentru un pensionar singur, acest calcul se situa pe undeva pe aproape.

Acestea fiind spuse, vă rog frumos să aveți amabilitatea de a dispune (sau a recomanda!) Institutului de Cercetare a Calității Vieții să-mi confirme dacă această cifră corespunde cercetărilor academice recente și să-mi trimită și documentul (studiul) din care rezultă aceasta, chiar dacă infirmă cele spuse de Alin Teodorescu... îmi închipui că, dacă există preocupări asidue pentru calculul incidenței sărăciei și sărăciei extreme, al minimului de trai, al coșului minim de consum, trebuie cu necesitate să existe, în mod egal, și o preocupare pentru calculul nivelului de trai decent, mai ales că această formulare este înscrisă, ca atare, în însăși Constituția României,

ca și într-o serie de acte (pacte, tratate, *Charte*) internaționale, inclusiv în Declarația Universală a Drepturilor Omului!

La final, mai menționez că nivelul meu de trai este absolut lamentabil, cu o pensie – în anul de grație 2005 – de doar **1 802 000 lei (!!!)**, în condițiile în care, pe luna noiembrie, pentru garsoniera în care locuiesc, cheltuielile de întreținere s-au afișat la nivelul de ...**1 600 000 de lei !!!!** Pensiile noastre nu au mai fost indexate din luna septembrie, scumpirile au intrat în vigoare, iar noul guvern nu pomenește nimic despre vreo indexare, ci despre o recalculare ce va atinge, **în anul 2008 (!!!!)**, o creștere de 30%. Oricum, cu un calcul deja consacrat, venitul meu abia dacă trece de jumătatea subvenției lunare a unei ...**VACI**, în Uniunea Europeană, mai aproape – probabil – de aceea a unei ... **OI !**

Prin urmare, cât de sărac știu și simt că sunt, dar vreau să știu ce venit (în lei sau Euro) mi-ar asigura **un nivel de trai decent!**

*

* *

Răspunsul nostru la prima scrisoare se referea la conceptul de minim de trai decent, care a fost o preocupare permanentă a Institutului de Cercetare a Calității Vieții începând cu anul 1994, alăturând acestor explicații și valorile minimumului decent și de subzistență pentru o familie de pensionari din mediul urban, cât și pentru un pensionar singur, așa cum era cazul domnului Onofrei Gheorghe.

Minimul de trai decent presupune calculul necesarului de resurse pentru **consumul curent** – alimentar, îmbrăcăminte, încălțăminte, locuință, servicii, completat cu o componentă de **educație și formare profesională** care să favorizeze afirmarea persoanei și cu una de **statut social**, care să permită dezvoltarea și participarea individului în societate.

Minimul de subzistență prevede aspecte legate de supraviețuirea unei persoane, în condițiile unui ajutor public pe termen scurt, în vederea reintegrării persoanei respective în societate. Este diferit de minimul decent, tocmai prin aceste elemente de dezvoltare și afirmare socială a unei persoane, care la supraviețuire, nu sunt prevăzute.

Pentru mediul urban:

Niveluri minime de trai în decembrie 2004:

– **decent: doi pensionari = 6 271 311;**
un pensionar = 3 300 690.

– **subzistență: doi pensionari = 4 764 186;**
un pensionar = 2 507 466.

Prin aspectele numeroase care intervin în determinarea sa, orice prag al sărăciei întrunește cu greu consensul diverselor categorii de specialiști, dar este

necesar să fie stabilit, fiind un instrument indispensabil în analiza situației populației, în diverse etape de dezvoltare socioeconomică. Acest instrument permite cunoașterea dimensiunilor sărăciei, permite aplicarea unor măsuri pentru combaterea acestui fenomen, identifică cele mai afectate grupe de populație și permite estimarea costurilor cerute de satisfacerea unor nevoi stringente.

SCRISOAREA A DOUA, SPICUIRI

Răspunsul trimis de domnul Onofrei la data de 25. 01. 2005, ca urmare a primirii studiului efectuat în ICCV privind minimul de trai decent și de subzistență, începea cam așa...

«... cum ați prevăzut foarte bine la telefon, sunt dezamăgit de cifrele pe care mi le-ați trimis! Este absolut firesc, deoarece dvs. ați calculat nivelul **minim** de trai decent, ca făcând parte integrantă din tematica lucrării. Chiar și așa, nivelul venitului meu lunar este de coșmar: pentru luna decembrie 2004 (1 802 000), el reprezintă doar ...**57,5% din N.D.** și **75,6% din N.S.!!!!** Mai că-mi vine să spun că, față de nivelurile din august 2001 (p. 74 din lucrarea *Minimul de trai și costurile sociale-concepte operaționale în analiza calității vieții* n.a.), e ceva mai „bine”: atunci venitul meu era de doar... **52,9% din N.D.** și **69,7% din N.S.!!!** (atunci pensia mea era de 1 010 000 lei/lunar!).

– a: Prima rugămintă se referă la problema art. 47 din Constituție, unde scrie despre un „nivel de trai decent” și nu despre un nivel **minim** de trai decent! Este doar o chestiune de semantică, sau acolo se are în vedere un alt nivel, cu adevărat de **trai decent** și nu unul **minim**, care semnifică un prag de sărăcie?; el fiind calculat pentru minimuri sub care nu se mai poate! Dacă a fost (este) în preocupările Dvs. și calcularea unui asemenea nivel de trai: **DECENT**, vă rog frumos să aveți amabilitatea de a mi-l comunica. ...

– b: Vă rog să-mi permiteți să aduc în discuție o situație pe care eu încerc s-o definesc – nu știu cât de propriu – **EFACT TEMPORAL CUMULATIV**: este vorba despre faptul că, în timp, menținându-se această discrepanță de neimaginat între N.D., N.S. și venit, în mod inevitabil, se acumulează **datorii**, atât la utilități, cât și, la fel de inevitabil, la persoane fizice (în unele cazuri, la C.A.R.-uri sau bănci). Pe urmă, același **E.T.C.**, duce, datorită alimentației inadecvate și insuficiente, cu produse alimentare de proastă calitate și puține, datorită netratării adecvate a începuturilor de boală (și a bolilor deja existente), la o degradare biologică care merge ca o *boule de neige*!

Statisticile internaționale ne situează pe ultimul loc – invariabil – la consumurile/cap de locuitor, la carne, pastă de dinți, săpun, detergenți, ...cafea chiar etc. etc. etc.! Apoi, mie mi se pare că, de regulă, statisticile (care, cum am arătat, utilizează oricum ponderi din urmă cu doi ani) lucrează, într-un fel, precum Condillac („Filozofia lui <CA ȘI CUM>”/Hans Vaibinger/Editura Nemira/2001, p. 280–288), cu un **om statistic ideal, ca-și-cum** el ar cunoaște tabelele și graficele

INS și ICCV! Ori, în lumea reală, mai există onomastici, înmormântări, procese, participări la întâlniri de aniversare a terminării liceului ori facultății, un bilet loto, un pahar de bere, o operație, o floare pentru o femeie, o țigară, necesități culturale care surclasează statisticile, o cafea ...ș.a.m.d. În aceste condiții **nu considerați că ar fi necesar un coeficient (indice, procent...)** cu care să se majoreze nivelurile N.D. și N.S.?

– c: 2a p. 36 (aceeași lucrare n.a.) faceți referire la **INDEXĂRI** ale pensiilor, ilustrată de „Tabelul 11” (p.37): vă rog să aveți amabilitatea de a-mi confirma dacă am înțeles bine acele date; ele semnifică faptul că (dincolo de comparația cu 1990 = 100%), practic, niciodată între 1991–2002, tr. III (și, probabil, până la 31. 12. 2004) **INDEXĂRILE NU AU ACOPERIT NICIODATĂ INFLAȚIA?** – ci doar în procentele înscrise în „Tabelul 11”? Deci, **nu doar comparativ cu 1990, ci în mod absolut?**

Considerente teoretice despre indexare am găsit în cartea D-nei Mariana Iovițu, *Bazele politicii sociale*, Editura „Eficient”, București/1997, p. 268–274, însă, dacă afirmația de mai sus, scrisă cu majuscule, este reală, funcția principală a indexării, aceea de „prevenire a eroziunii puterii de cumpărare”, mai este îndeplinită?

Am păstrat, printre hârtiile mele, un articol din *Cotidianul*, 18. 08. 1998, p. 1–2, în care Dl. prof. dr. Cătălin Zamfir aprecia cu luciditate pentru perioada de după toamna lui '96, că „**indexările nu au putut acoperi cererile unui trai decent**” și că „**Pensionarii au beneficiat și ei de indexări, dar valorile pensiilor actuale sunt ridicole**”; iar ca o concluzie generală, „**20% din populație se zbate în sărăcie cumplită**”, iar „**70% din populație de abia se descurcă**, de la salariu la salariu, de la lună la lună” !!! De altfel, și Dvs. ați remarcat un vârf de insuficiență aberantă pentru 1997, la p. 36; dar, vorba lui Creangă: mai sărac decât în 2000, de când mă știu n-am fost niciodată!! Pensia mea a „crescut”, în 20 de trepte de indexare, **de la 753 565 lei la 1. 05. 2000, la 1 856 000**, în ianuarie 2005; și asta, în timp ce mie mi s-a „actualizat punctul” cu 3% (54 000 de lei!!!), iar înalții demnitari și-au majorat salariile cu ...25%!!!

Așadar, când să te „bucuri” de „facilități”, vine factura de la întreținere; dacă plătești unele dintre obligații, ți se întrerupe lumina (mie mi s-a întrerupt pentru uriașa datorie de ...122 000 de lei); dacă plătești lumina nu mai poți lua medicamente; dacă iei medicamente și plătești lumina, rămâi fără cablu TV, ș.a.m.d. În toate cazurile însă, există **o constantă: FOAMEA!!!!** Aici lucrurile sunt în ordine, nu se dezminț cu nici un chip! ...

Am presupus că poate sunt eu insuficient de chibzuit, că nu sunt în stare să respect „sfaturile” unor parlamentari care îmi propun „soluții pentru a supraviețui” (*Evenimentul zilei*/3. 02. 2003 – p. 5). Nici unul măcar nu-și propune să militeze pentru asigurarea unui **TRAI DECENT** pensionarilor, ci doar **la ce să mai renunțe** ca să se descurce cu cât au!!

În același an 2003, (*Evenimentul zilei*/20.06. – p. 8), Adrian Năstase „recunoștea”: „**Sunt oameni care mor de foame, e adevărat**. Dar totuși România

are 22 de milioane de locuitori. Nu putem să rezolvăm în doi-trei ani problemele pentru toată lumea.”!!!

Eu mă opresc doar la un cinic personaj pe nume Iuliu Winkler, în prezent ministru, care îmi (ne) recomanda: „Bătrânii să fie ajutați de copii, **să-și vândă apartamentul și să ia unul mai mic**. Eu așa așa face și voi trăi mereu din resursele pe care le am. **Viața este dură nu numai pentru pensionari, ci și pentru noi. Renunț la telefon, pentru că vreau să mănânc papanăși; dacă nu vreau să renunț la telefon, nu mănânc papanăși.**”!?!? Asta era (este) mentalitatea unui deputat, de la înălțimea „**ÎMBUIBĂRII SALE**”!!!!

Eu stau într-o garsonieră: unde să mă mai mut, într-un coteț, la containere, la canale?!...

Eu, de pildă, simțeam și simt pe pielea mea ce înseamnă sărăcie extremă, dar când mai văd și că venitul meu se situează, nu sub N.D., ci chiar **sub N.S.**, chiar îmi vine să urlu!!!!

La p. 34, scrieți despre „**o lume imprevizibilă**” și vai! – câtă dreptate aveți. Corin Braga (Centrul de Cercetare a Imaginarului PHANTASMA/Cluj) a propus pentru această „imprevizibilitate” din ce în ce mai accentuată, conceptul de **ANARHETIP**, considerând că unul dintre simptomele **postmodernității** este **pierderea certitudinii ontologice** și că trăim într-o epocă dominată de o „**ontologie slabă**”, în care conceptele „grele” ale religiei, metafizicii, științei au fost dezeificate și desubstanțializate (*Observator Cultural* nr. 165–166/22. 04–5. 05. 2003 – p. 21). Pierderea certitudinii (primatul imprevizibilității, al relativismului exacerb) nu se manifestă doar în domeniul ontologic, ci în cel epistemologic, în cel politic, **în cel legislativ!** Mă opresc la cel din urmă: și așa exista un adevărat haos legislativ, dar de această dată, guvernarea actuală a pornit la anularea și modificarea a o mulțime de acte normative: vezi, de pildă, retrocedarea bunurilor regale, a pădurilor din Bucovina pentru Biserică, a compensațiilor pentru aceia cu bani depuși pentru automobile înainte de '89, trecerea la AVAS a creanțelor RAFO, programele „medicamente compensate 90%”, „cornul și laptele”, ajutoarele pentru mame, și încă și încă altele (*Ziua*/24.01.2005, p. 8 **Legile PSD la întors**); rămâne să vedem dacă se va anula Taxa Radio-TV sau interdicția de publicare a coșului minim de consum; facilitățile Romtelecom de la Cablu TV, „cupoanele de căldură” și Dumnezeu mai știe ce se va mai anula/modifica!! Azi, 4. 02. 2005, în *Adevărul*: „Guvernul vrea să modifice 276 de articole din cele 298 ale Codului Muncii”!!!

Deși Adrian Năstase anunțase o creștere economică de 8,2%, Guvernul Tăriceanu zice că toate facilitățile aprobate în 2004 au fost „populist-electorale”! Dr. Cintează spune că deja, pentru „compensate 90%” fondurile sunt epuizate 50%!? Se discută aprins cu FMI tocmai despre recorelarea pensiilor, chestiune care, și așa, este o poveste! Iar **o majorare propriu-zisă nu este prevăzută pentru pensii decât în ...2006!!!!** Anul acesta pensiile nu se indexează deloc!...

A trecut – iată – aproape o lună de când v-am scris, mulțumindu-vă pentru lucrarea și tabelele pe care mi le-ați trimis...

Voi încerca să mă descurc, cu ceea ce mi-ați trimis!»

*

* *

... Am fost impresionată de toată documentația de care v-ați servit pentru a vă susține punctul de vedere. Sunt convinsă că ați înțeles totul foarte bine. Dvs. înșivă ați făcut legături logice între opiniile presei, cărți de specialitate din diferite domenii, care au legătură cu standardul de viață, conceptul de viață decentă și tot ce implică acestea, în plan uman și spiritual.

Întrucât scrisoarea dvs. este deosebit de interesantă, conducerea instituției a propus să o publicăm în revista „Calitatea Vieții”, Editura Academiei Române, ca punct de vedere al unui om din afara instituției, interesat și dornic să-și spună o părere, dincolo de specialist. Vroiam să ne oprim numai la afirmațiile și argumentele științifice luate din presă și literatura de specialitate, deoarece ați fost extrem de corect în ceea ce ați afirmat.

Așa se încheie corespondența cu domnul Gheorghe Onofrei din localitatea Botoșani, azi 22 februarie 2005. Îi mulțumim pentru observațiile critice și realiste aduse pe parcursul celor trei scrisori primite la sediul institutului nostru. Am încercat, pe această cale, să facem auzite suferințele unor oameni care au avut o contribuție de-a lungul vieții lor la asigurările sociale și care, în etapa actuală, nu se pot bucura de drepturile legale și morale ce li se cuvin, pentru a duce o existență minim decentă.